



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

29. De Officio & potestate Judicis Delegati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

Vicarium substituere nequit: nam is tantum mandare jurisdictionem potest, qui eam suo jure, non alieno beneficio habet. *L. more majorum. s. ff. de Jurisdictione*, mandatum autem jurisdictionem ipsemet habens, sicut Vicarius, caret propria jurisdictione, & alienam utitur, scilicet ipsius Episcopi. *l. i. ff. de Officio ejus, cui mandata est*. consequenter alteri mandare non potest. Est autem *mandare jurisdictionem*, universalitatem causarum alicui committere, ut in sequenti titulo explicabimus. Unam vero & alteram particularem causam Vicarius Episcopi, & quicumque *mandatam* jurisdictionem habet, etiam sine mandato speciali delegare non prohibetur. *L. cum Prator. 12. §. 1. ff. de Judiciis*. Gloss. in *cap. 1. in v. ipsius. hoc tit. in 6.*

VII. Sine speciali commissione Diocesim visitare non potest Vicarius: hoc enim onus principaliter Episcopo incumbit, nisi iusto aliquo impedimento detineatur. *c. si Episcopus. 6. & ibi. Gloss. in v. permittitur. de Officio Ordinarii in 6.* Et hæc sunt, quæ textibus clarioribus innuntur. Multa vero alia refert Barb. *de Officio Episcopi. Alleg. 54.* quæ Vicario prohibita sunt, in quibus tamen sæpe reperiuntur discordes opiniones Doctorum, & alia regula dari vix potest, quam ex arbitrio prudentis viri, an nimirum casus emergens sit similis, vel major illis, qui in jure expressi sunt, & quem Episcopus verisimiliter nolit sine suo præfatu expediri: e. g. auctoritatem in alienatione rerum Ecclesiasticarum majoris momenti interponere, resignationes beneficiorum recipere, pensionibus vel collectis, aut charitativo subsidio onerare beneficia & Clericos, concedere alieno Episcopo licentiam actus Ordinis in Diocesi exercendi, relaxare censuras ab Episcopo latis, & similia. In praxi rarius est difficultas, quia

si Episcopus sit præfens, negotia magis ardua ad ipsum referuntur; si sit absens, solet dare plenius mandatum etiam ad specialia ipsi Vicario; & deinde consuetudo & stylus iudicii plerumque declarat, in quibus Vicarius Episcopi sine speciali mandato procedere valeat.

Finitur officium Vicarii revocatione Episcopi. Item morte vel excommunicatione, sicut in Episcopo tollitur jurisdictione, ita etiam in Vicario, qui non censetur habere propriam, sed mandatam & Episcopi jurisdictionem. *cap. 1. hoc tit. in 6. Zoch. hoc tit. num. 12.*

TITULUS XXIX.
De Officio & Potestate
Judicis Delegati.

SUMMARI A.

1. *Judex delegatus quis?*
2. *Delegati alii ad universitatem causarum, qui proprie dicuntur habere mandatum Jurisdictionem; alii ad particularem causam, qui proprie delegati sunt.*
3. *Inter mandatam & delegatam Jurisdictionem, quæ sunt differentia.*
4. *Alii delegati à Jure, alii ab homine.*
5. *Quatuor modis Episcopo tribuitur specialis Jurisdictio & potestas.*
6. *Delegatus ab homine debet edere suam commisionem.*
7. *Qui possunt delegare: & quid de minoribus Judicibus?*
8. *Examinatur exactius illa questio, an delegatus Principis possit subdelegare, etsi impeditus non sit?*
9. *An à subdelegato ad delegatum vel primum delegantem appelletur? distinguitur.*
10. *Delegatus non debet excedere fines sue commisionis, potest tamen provocationem quandam ferre ex consensu partium, & causi exigente.*
11. *Delegatus Pape debet esse in statu digniori quam inferiorum delegati.*

- 12. Item potest exequi suam sententiam, non delegati inferiori.
- 13. Omnes delegati habent aliquam coercionem contra contumaces: Delegatus autem Papa amplior.
- 14. Quando delegatus Papae non possit subdelegare?
- 15. Quomodo delegatus potest dare potestatem subdelegandi sui nomine & alias quisvis delegatus unum casum articulum subdelegare potest.
- 16. Quod iuris si delegatio unius casus sit facta pluribus?
- 17. Quomodo finitur delegatio?
- 18. Quomodo in causa suspecti Judicis procedatur.

Post Vicarios, qui generaliter vices alienas gerunt, recte agitur de *delegatis*, qui in iudiciis in unâ vel certis causis vices alterius subeunt. Est igitur *Judex delegatus*, qui in legibus *Judex datus* appellatur, ille, qui ex commissione alterius causae alicujus iudicalem cognitionem consequitur. Spec. in princ. hujus tit. creatur enim *delegatus*, quando *Judex*, coram quo alias ordinario jure partes inflare deberent, vel non vult, vel impeditus non potest causam per se tractare, quam propterea alteri tractandam committit. Unde & Practici tales delegatos *commissarios* appellant; & de illis specialem tractatum edidit Rurigerus Rulandus.

Sunt autem *delegati* varii. Quibusdam delegatur in universum iudicatio, ut de Jure Can. *Generalis Vicario* Episcopi; de jure Civili olim *Legato Proconsulis*. L. 4. §. 6. & L. *Legati*. 13. ff. de Officio Proconsul. hodie Praefectis castrorum, & oppidorum ad dominos temporales pertinentium; vel certam saltem genus causarum, v.g. matrimonialium, aut criminalium, ut *Vicario foraneo*. Tales vocantur *delegati ad universitatem causarum*, & secundum proprios juris terminos dicuntur habere *mandatam jurisdictionem*. Quibusdam verò committitur una tantum, vel altera particularis causa hic & nunc emergens cogno-

scenda, aut terminanda, & isti proprie, & simpliciter *delegati* sunt, de quibus potissima capitula hujus tituli loquuntur.

Quae differentia inter *mandatam* & *delegatam* jurisdictionem ad intellectum jurium diligenter est advertenda. *Mandatam* enim jurisdictionem habentes magis ordinariis iudicibus comparantur, ut dicemus infra in Tit. de Officio Judicis ordin. n. 3. Deinde alii effectus *mandatae*, alii *delegatae* jurisdictioni attribuantur, prout in L. fin. ff. de Officio ejus, cui *mandata* est *jurisdictio*, & in L. *more majorum* s. ff. de *Jurisdictio* dicitur, quod *mandata* jurisdictionem nequeat, qui ipse tantum *mandatam* habet, sed in L. cum Praetor, 12. §. 1. ff. de *Judicis* conceditur potestas *dandi iudicem* (id est *delegandi* ad particularem causam) etiam ei, qui *mandatam* jurisdictionem habet. In L. 1. ff. quis, à quo *appelletur*, non recte ab habente *mandatam* ad mandantem appellatur, sed ejus superiorum. At verò in L. unica. Cod. *Qui pro sua jurisdictione* admittitur appellatio à *delegato* ad delegantem. Videatur Fachinæus Lib. 1. *Controv.* c. 28. & lib. 12. cap. 89. Interim circa punctum appellationis videtur probabiliter textus accipiendus de *mandata* jurisdictione *universali*, quae exercetur in tribunali mandantis, sicut habet *Vicarius generalis*, ne ab eodem tribunali ad idem appellatur, non autem de *particulari* in separato tribunali exerceri solita, prout de *Vicario foraneo* dictum.

Rursus alii sunt *delegati ab ipso jure*, & alii *ab homine* constituti. *Ab ipso jure* constituti delegati censentur Episcopi, quibus jus in certis casibus contra exemptos privilegiatos ad conservandam disciplinam Ecclesiasticam jurisdictionem delegatam delegatione *clausa in corpore juris* concessit, cujus rei exempla plura sunt tum de

ANGEL
 DE
 JURIS
 COD.
 III
 720



jure antiquo in cap. irrefragabili. 13. §. ca-
terum. de Officio Ordinarii. Clem. unica.
de Suppl. negl. Prælatorum & sæpius alibi.
tum in Conc. Trid. sess. 5. de Reform. c. 2. sess.
6. de Reform. cap. 2. & seq. & passim in
aliis sessionibus. qui casus à nobis juxta ma-
teriam qualitatem in propriis titulis traditi
sunt, & congesti videri poterunt apud Azor.
Instit. moral. parte 2. lib. 3. cap. 54. Est autem
hoc loco advertendum, Episcopo tribui spe-
ciali jurisdictionem, & potestatem à jure
quatuor fermè modis:

I. Simpliciter cum clausula: *authoritate Apostolica*, vel *tanquam Sedis Apostolicæ delegatio*, &c. Et hoc casu Episcopus erit delegatus, ab eoque ad delegantem Pontificem appellabitur.

II. Clausulæ additur particula *etiam*, v. g. ut procedere possit *etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus*, ut in Trid. sess. 6. de Ref. c. 4. & sess. 22. c. 10. cujus particulæ is est effectus, ut Episcopo censeatur data utraque potestas, ordinaria, & delegata, quæ maluerit uti. Volunt autem Doctores, quod in dubio potius censeatur uti delegatâ, cum propter appellationem ad summum Pontificem sit ei magis honorifica, & rariùs contingat appellari.

III. In concessione jurisdictionis quandoque solum removentur obitacula ordinariæ jurisdictionis, puta, cum dicitur, *non obstantibus privilegiis*, ut in sess. 5. d. cap. 2. vers. *questores*. sess. 7. cap. 5. & 7. Clem. unica. de Testamentis. & in tali casu non censebitur facta delegatio, sed revocata privilegia, & excitata jurisdictionis ordinaria.

IV. Denique aliquando Episcopis datur specialis potestas v. g. absolvendi, dispensandi, &c. sine ullius clausulæ adjectione, ut in Trid. sess. 24. de Reform. cap. 6. & tunc censebitur talis potestas eis data *speciali jure ordinario*. Videatur Barb. de Officio Episc.

parte 3. alleg. 92. Sanchez in Decalogo tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 181.

Ab homine constituti delegati sunt, quibus à summo Pontifice, Imperatore, vel aliis inferioribus Prælatibus, & Principibus, vel Judicibus causæ committuntur, quorum jurisdictionis, cum non sit in jure fundata, sed per specialem delegationem data, non priùs accipiat citatum, quàm si Judex delegatus citacionem saltem authenticam suæ commisionis citato transmiserit, & comparent, ac petenti originale exhibuerit; nam aliquem delegatum esse quid facti est, facta autem non præsumuntur, nisi probentur. Gall. l. 1. observat. 48. num. 17. Mynf. Centur. 3. observ. 1. quamvis ab ordinariis magistratibus, item & delegatis à jure constitutis, quorum jurisdictionis in jure fundata est, citatus simpliciter comparere debeat, & exceptionem declinatoriam fori, si quam habet, proponere. *L. si quis ex aliena*. §. ff. de Judicis. nisi hæc ipsa exceptio in jure communi fundata sit, uti est exceptio Clericorum respectu sæcularis Judicis; Studiorum respectu alterius magistratus, quàm Academici; quo casu etiam ab ordinario magistratu alieno citatus comparere non tenetur, non enim debet Judex jus certum & regulare ignorare.

Delegare causas possunt magistratus ordinariam, aut etiam *mandatam* jurisdictionem habentes. *L. unica*. Cod. Qui pro sua jurisd. d. l. cum prætor. 12. §. ff. de Judicis. Minores tamen judices v. g. municipales, qui tantùm de causis levioribus judicare valent, an delegare possint, controversia est inter DD. Negativa tamen sententia cum Fachinæo *L. 12. Controv. cap. 29.* videtur usui, & juri magis conformis; quia textus in *L. eum, qui 13. ff. de Jurisd. & in d. l. cum prætor. 12. §. 1. ff. de Judic.* majoribus tantùm magi-

Porro hoc fit, nempe, ut si delegatus à Papa totam causam subdelegarit, nihil sibi reservando, tunc ad Papam; si verò aliquid sibi reservarit, certi v. g. articuli cognitionem, tunc ad ipsum subdelegantem appelletur, cum enim delegatus non habeat aliam in causa, quam delegatam jurisdictionem, si eandem per subdelegationem totam à se abdicet, non erit, quo jure recipiat appellationem.

10 Fines porro sui mandati, seu commissionis diligenter custodire debet delegatus, nec prorogare jurisdictionem ad alias personas in litteris commissionis non comprehensas *cap. 40. h. t.* potest tamen prorogare ex consensu partium de tempore ad tempus, de re ad rem, de loco ad locum; item etiam de connexis, & sine quibus causa principalis terminari non potest, jus dicere valet, & cogere partes parere suis mandatis per censuras Ecclesiasticas, vel alia media compulsozialia, invocationem brachij &c. et si litteræ id non expriment. Si dubitet delegatus, an actus aliquis suæ potestatis sit, secundam jussionem (ut Practici appellant) à delegante impetrare debet.

11 Inter delegatum S. Pontificis, vel alterius summi Principis & inter Delegatum inferiorum judicum notabiles sunt differentia. Nam I. S. Pontifex nunquam solet (quamvis utique possit) causas aliis personis delegare, quam in dignitate Ecclesiastica aut personatu constitutis, & etiam Cathedralium Ecclesiarum Canonicis; Unde Rescriptum, in quo alijs, quam hujusmodi personis delegatio facta est, de falsitate suspectum censetur. *cap. statutum. 11. de Rescript. in 6.* Episcopus verò & alii Judices inferiores (excepto Legato Pontificis *d. cap. statutum*) cuique Clerico aut Viro docto causas delegare possunt, quia illi melius norunt qualitates privatorum

Clericorum, quam S. Pontifex, & propter auctoritatem delegantis major status eminentia in Delegato Pontificis, quam inferioris desideratur.

II. *Delegatus* inferioris Judicis sententiam quidem ferre potest (nisi eandem sibi delegans reservaverit) ejus tamen executionem deleganti remittere debet. *l. à Dro. Pio. 15. in pr. ff. de Re Jud.* Delegatus autem Papæ quamvis possit executionem Ordinario demandare, *cap. significasti. 7. & cap. pastoralis. 28. §. quia verò hoc tit.* eandem tamen ipsemet rectè facit, atque potestas ejus circa executionem faciendam non ad tempus quadrimestre restringitur, sed ad annum integrum extenditur. *c. quov. venti. 26. h. t.* An verò possit alicui etiam ab inferiore Judice executio, *merum aut mixtum Imperium* delegari, suo loco dicitur.

Licet autem communiter, ut ante innuatam, concessa jurisdictione illa quoque concessa intelligantur, sine quibus jurisdictionis expediri non potest *L. 2. ff. de Jurisdic. L. fin. ff. de Offic. ejus &c.* specialiter tamen circa delegatum Pontificis statutum est, quòd omnes jurisdictionem suam impediētes, vel in judicium venire detrectantes, Ecclesiasticà districtione coercere possit, etiam si litteræ commissionis id non continerant, vel persona coercenda Episcopus sit, aut in suà dignitate major delegato: nam cum Delegatus vices Papæ agat, merito in illa causà superior omnibus alijs censeri debet, & major illis, quorum causam suscepit terminandam; ut Episcopo resistenti vel ingressum Ecclesiæ, vel sacerdotale officium interdiceret, aut etiam pro gravitate contumaciæ terram illius interdicto supponere valeat. *cap. preterea. 5. hoc tit. cap. sanè 11. cap. pastoralis. 28. &c. ex literis. 29. hoc tit.*

14. III. *Delegatus* à Papa, sicut & de Jure Civili *Delegatus* à summo Principe potest causam *subdelegare*, saltem ex causa, ut supra dictum est. Quod si tamen à S. Pontifice alicui non jurisdictionis super totâ causâ, sed certum tantummodo ministerium delegatum esset, v. g. prædicare crucem, excommunicare, absolvere, dispensare, inungere poenitentias &c. ad tale ministerium delegatus, qui non foret simul Legatus Sed. Ap. subdelegare non posset. Sicut & tunc delegatio subdelegatio negatur, quando ei inquitur in crimina, vel ut Ecclesiæ de Prælato aut Ministris provideat, vel alia gravis causa, quæ sine ipso commode tractari non potest, committitur, quod tali casu industria personæ delegatæ electa censetur, *cap. fin. s. 3. autem h. t.* Delegatus verò ab Episcopo alicuique inferioribus Judicibus (imò etiam ab ipso Legato Sed. Apost. Zoëf. *h. t. n. 6.*) alium subdelegare non potest, cum id soli Delegato Principis concessum sit, *cap. cum causam. 62. in fin. de Appel. l. ad iudic. c. 5. C. de Jura. potest tamen delegans dare delegato potestatem, ut ipsius delegantis nomine subdeleget, quasi tunc censetur ipse delegans noviter delegare, juxta regulam, quod quis per alium &c. Felin: in *cap. super quest. 27. s. Porro n. 18. h. t.* Sanch. de *Matrim. lib. 3. d. 31. n. 6. c. 8.* Deinde unum causæ articulum v. g. examen testium, posse à Delegato inferioris Judicis subdelegari, verius censo cum Barth. in *L. more. s. ff. de Jur. dicit. om. jud.* contra Fachin. *1. contror. c. 46.* quia tali casu magis intelligitur dare auditorem, quam Judicem. *arg. d. c. super quest. s. verum.**

16. Ceterum *delegatio* fieri potest, non tantum uni, sed etiam pluribus, cum magis integram sit jurisdictionis, quod plurimorum sententiis confirmatur, *cap. prudentiam. 21. h. t.* Verum delegatione pluribus factâ num-

quid omnes delegati simul adesse & judicare debent? *13.* Attendendum esse, cum quâ *clausulâ* delegatio facta sit. Quandoque enim delegatur causa pluribus *simpliciter* sine omni *clausula*; & tunc nisi simul omnes delegati adfuerint, vel absentes vices suas aliis, vel ipsis conjudicibus subdelegarint, processus validus non erit, *c. causam. 16. hoc tit. l. duo 39. ff. de Re jud.* Quandoque autem adjicitur *clausula*, & hæc est in duplici differentia. Prima *clausula* est concepta his vel similibus verbis: *quod si omnes interesse nequiverint, reliqui exequantur*; & hoc casu valebit id, quod ab aliquibus ex condelegatis gestum est, qui etiam cogi non poterunt: admittere absentium subdelegatos, dummodo constet de impedimento absentium. Ita porro conditio: *si nequiverint*, involvit etiam conditionem: *si noluerint*, adeoque condelegatis *nolentibus* interesse, reliqui procedere poterunt, *d. cap. prudentiam. s. adjicimus.* Altera *clausula* singulos Delegatos *in solidum* constituit, si nimirum scribatur, *ut omnes Condelegati*, vel *duo*, aut *unus exequatur*. Ideo si vel unus solus hoc casu negotium irrequisitis aliis tractare coeperit, is solus exequetur, nec alii se ulterius intromittent, nisi infirmitate, vel alia iustâ de causâ illum, qui negotium inchoavit, impediri, vel spontè cedere contigerit, *cap. cum plures. s. junct. gl. in v. liberè. h. t. n. 6.* Istud quoque hîc notabile est, quòd si duo Condelegati diversas sententias proferant, utraque in pendentem futura sit, donec delegans alterutram confirmet, *cap. fin. de Sentent. & re jud. l. duo Judices. 28. ff. de Re jud.* Quamvis in Judicibus ordinariis diversas sententias proferentibus prævaleat, quæ est pro reo vel causa favorabili, *d. cap. fin. l. inter partes. 38. ff. de Re jud.*

De-



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

17 Demum sciendum, quod *Delegatio* expiret.

I. *Revocatione*, aut morte delegantis vel subdelegantis re integrâ ante citationem, *c. gratum. 20. hoc tit. juncto c. fin. de Officio Legati. c. 6. & 7. hoc tit. in 6.*

II. *Morte Delegati*, neque transit ad successores, nisi facta sit delegatio non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis v. g. tibi Abba, tibi Episcopo delegamus, &c. *c. quoniam. 14. hoc tit. Zoëf. eod. v. num. 33.*

III. Si *Delegatus* pronunciaverit sibi jurisdictionem non competere propter delegationem invalidam, *cap. significantibus. 38. hoc tit.*

IV. *Lapsu temporis* ad delegationem expediendam præfinita, nisi consensu partium prorogetur. *c. 4. ubi Gl. c. consuluit. 24. b. l. 2. §. 2. ff. de Judic.*

V. Postquam judex delegatus per se vel per alium sententiam executioni mandaverit, aut mandari præceperit, *cap. in litteris 9. hoc tit.*

18 VI. Denique recusatione suspecti. *c. causam. 17. & c. insinuante. 25. hoc tit.* Recusationis autem causa ita tractatur: si Delegatus Papalis sit, qui suspectus dicitur, & is condelegatum habeat cum clausulâ? *quod si non omnes &c.* causa suspicionis ab hoc condelegato cognoscatur. Sin minus, Arbitri communiter eligentur, qui cognoscere & pronunciare debent, verane sit & legitima causa suspicionis, *c. suspicionis. 39. & ibi DD. h. t.* ita ut si pronunciaverint justam, expiret delegatio, si injustam, delegatus valeat ut prius procedere, *c. secundo 41. §. 1. de Appell. & c. legitima. 2. eod. in 6.* poterit quoque Delegatus, antequam suspicio contra ipsum proponatur, causam subdelegare: postquam verò suspicio proposita est, non aliter valebit subdelegatio,

quàm cum consensu recufatoris. Imò si iam pronunciatum sit, veram esse causam suspensionis, tunc ne quidem cum consensu recufatoris subdelegatio fieri poterit, quia per talem sententiam proflus desit delegatio (non ordinarij, ut suo loco dicitur) jurisdictionis, *c. Judex. 5. hoc tit. in 6.* Et hoc ita se habent, si Delegatus Papalis sit. Si vero Delegatus sit vel Officialis Episcopi, qui ut suspectus recufatur, hujus recufationis cognitio ad Episcopum pertinebit. *c. si contra. 4. hoc tit. in 6.* De hoc plura infra in *Tit. de Appell. Lib. II.*

TITULUS XXX. De Officio Legati.

SUMMARIÆ.

1. Legati qui dicantur?
2. Legati Sedis Apost. triplices.
3. Legatorum officium.
4. Legati de Latere potestas.
5. Legatorum de latere circa beneficia potestas in Germania.
6. Nuntij Apostolici potestas.
7. Nuntius cum potestate Legati de latere missus quid possit?
8. Legatum se dicens debet probare, nisi fuerit Cardinalis.
9. Nuntij Apostolici ambientes literas recommendationis à Principibus excommunicantur.
10. Legati nati potestas.
11. Legati hodie in prima instantia non debent impedire Ordinarios.
12. Exempti possunt prorogare jurisdictionem Legati nati.
13. Legati officium qualiter finiatur?

Legatus aliter in Jure Civili, aliter in Jure nostro Canonico accipitur. Etenim in Jure Civili Legati dicuntur tantum missi ad pacem vel aliud arduum negotium inter Principes tractandum (quorum violatio juri gentium adverfatur, *cap. 1. in*